

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun:
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
inzerate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Sovjetske Rusije ne na Balkan

Ko se je po sklenitvi nemško-sovjetske prijateljske pogodbe Sovjetska Rusija kot politična sila in kot žarišče prevratnih gonov pojavila ne samo na Baltiku, marveč tudi na jugovzhodu Evrope, na Balkanu in na obronkih Podonavja, so se državni, politiki in kulturni delavci spogledali. Doslej je bilo težišče boljše propagande na evropskem zahodu, kjer je povzročilo velika gmotna in duhovna razdejavanja, kot na primer v Španiji, ali ustvarilo življenju naroda nevarne duhovne zmede, kot na primer v Franciji. Na Balkanu in v Srednji Evropi je bil mir. Ali naj sedaj komunizem, izkoriščajoč vojno, ki je v veliki meri njegova zasluha, naskoči Evropo od vzhoda in jugovzhoda, ko je ni mogel podreti od zahoda? Toda spogledovati se in se čuditi ni zadosti. Treba je seči po protikužnih, ki bi bili zadosti učinkoviti, da nevarnost ne prekorači mej, ki jih je dosegla.

Borba proti komunizmu ni lahka. Ni lahka drugod in ni lahka na Balkanu. Kakor povsodi se komunizem v svoji borbi poslužuje dvojnih rok, od katerih je ena roka sovjetska vlada, druga pa Komiterna. Sovjetska vlada se predstavlja v zgledni obleki s priznanimi mednarodnimi manirami, uporablja pri občevarstvu, izrazoslovju, na katerega smo pri vladah navedeni, govori o sodelovanju, o vzajemnosti interesov, o življenjskem prostoru, o prijateljskih paktih, o naporih za ohranitev miru, o zaskrbljenosti za obstoj kulture. Tudi besede narod in niso tuje. V najnovejšem času je svojo narodnost še poslovanila in izgubila iz spominov celo ruski narod. Komiterna vsega tega ne pozna. Ona pozna le najbolj razbrzdane človeške gone, ki jih hoče zbiti za dokončni prevrat vsega obstoječega reda, gmotnega in duhovnega. V teh dveh oblikah torej se je komunistična nevarnost prikazala tudi na vratih Balkana. Za to zahteva tudi borba proti njej takšno taktiko, ki bo obema kos, komunizmu v njegovi urejeni slovanski obleki in komunizmu v uniformi poklicnih revolucionarjev.

Medtem ko opazujemo, da so se vsi odgovorni državni — balkanski in izvenbalkanski — ki jim je pri srcu, da balkansko področje ne postane plen komunizma, takoj zganili, da organizirajo obrambni zid proti prodiranju vpliva Sovjetske Rusije kot državne edinice, nismo, na žalost, opazili, da bi se bili poklicani krogi z zadostno vneto zavzeli za to, da je treba postaviti obrambno obzidje tudi proti prevratnemu komunizmu, ki je včasih predhodnik sovjetskega političnega vpliva, včasih pa zvesto stopa za njim po poti, ki so mu jo diplomati odprli in ugledili.

Boj proti političnemu vdoru Sovjetske Rusije na Balkan je v polnem teku. Udeležujejo se ga skoraj vse balkanske države, a tudi velesile. Kljub prijateljski pogodbi s sovjetsko vlado se pri tem boju ne izključuje niti Nemčija, in če kje, je zdaj na Balkanu med vsemi državami, velikimi in malimi zavladala neka vnanja navedena složnost v prizadevanjih, da se Sovjetski Rusiji kot politični sili zapre pot na Balkan. Seveda sredstva pri vseh niso enotna, in to je, kar odpor slabi. Edina slaba točka, ali še bolje rečeno, točka najslabjšega odpora je Bolgarija, ki si jo je Sovjetska Rusija tudi izbrala kot vrata za pohod na Balkan. Bolgarije 20 let nikdo na Balkanu ni maral sprejeti v svojo družbo. Nikdo ni upošteval njenih skromnih težej. Nikdo je ni hotel razumeti. Od vseh strani je čutila, da jo mrze, ali da ji vsaj nezupajo. Sovjetska vlada bi ne bila to, kar je, če ne bi hotela tega razpoloženja takoj izkoristiti in se Bolgariji predstaviti kot stari slovanski prijatelj, ki po dolgem času prihaja v goste in prinaša pomoč zapostavljenemu krvnemu bratu. Zdelo se je, da Bolgarija tudi že odpira svoje roke za dobrodošlico težko pričakovanemu dobrotniku. Toda kot rečeno, odpor je prišel pravočasno. Prišel je od Bolgarov samih, prišel od balkanskih držav in prišel je tudi od velesil. Bolgarska vlada je sama razumela, da ne gre lahkomišljeno spuščati prevratneža v hišo in je ogenj začela gasiti. Balkanske države, med katerimi je treba imenovati na prvem mestu Jugoslavijo, ki je kot prva nesebična prijateljica Bolgarije spoznala prihajajočo nevarnost, so se na pobudo jugoslovanske vlade začele med seboj posvetovati, kako zadovoljiti Bolgarijo, da v svojem občutju zavrnjenosti ne bo segla po strupu. Posvetovanja bodo rodila uspeh, kakor čujemo, in tiste balkanske države, od katerih ima Bolgarija skromne, a upravičene težnje, bodo menda prišle do spoznanja, da se plača napraviti malo žrtve pravočasno, kakor pa dati vse, ko je prepozno. Italijanska diplomacija se s polno paro prizadeva, da bi med balkanskimi državami izginile vse ovire za polno medsebojno zaupanje in s tem tudi razpoke, skozi katere bi mogel prilesti sovjetski zarotnik. Tudi angleška in francoska diplomacija si od svoje strani prizadevata v istem pravcu. Celo Nemčija, čeprav ima prijateljsko pogodbo s Sovjeti, ne varčuje s svojim trudom, da bi Bolgarijo odvrnila od nevarnih smeri. Ako so napore, ki smo jih našli, iskreni, potem ni dvoma, da bodo uspešni in s tem, da bo Bolgarija po tako dolgem čakanju sprejeta v balkansko družino kot zadovoljen, enakovreden brat, bo tudi odgnan strah, da bi se sovjetski vladi posrečilo zasaditi svoj politični vpliv na Balkanu ter si tamkaj organizirati stopno izhodišče za svoje nadaljnje delo.

Ce je odpor proti političnemu vplivu organizirane Sovjetske Rusije sorazmerno tako dober in pravočasen, ne moremo isto trditi o razmahu prevratnih gesel, ki jih po Balkanu širi Komiterna. Tukaj načrtnega odpora tako rekoč ni. Ne delajmo si utvar. Ni ga. In kar komunizmu ni uspelo po politični poti, mu zna uspeti po drugi. Kamor ni mogel po hodnikih ministrskih kabinetov, bo skušal priti po podtalnih hodnikih razbrzdanih strasti. Na to fronto opozarjamo vedno znova in vedno bolj glasno. Na to fronto, kjer velja samo duhovno orožje prave krščanske prosvete, ki odpira pot resnici,

Polna gospodarska skupnost med Anglijo in Francijo

Včerašnji sklepi velikega vojnega sveta v Londonu pomenijo dejansko gospodarsko združenje obeh imperijev za dobo vojne

London, 17. nov. t. Reuter poroča: Danes je bil v Londonu veliki vojni svet. Udeležili so se ga s francoske strani ministri predsednik Daladier, vrhovni poveljnik francoske suhozemske sile general Gamelin, vrhovni poveljnik francoskega letalstva general Vuillemin in vrhovni poveljnik brodograjskega admirala Darlan. Od angleške strani pa so prisostvovali ministri predsednik Chamberlain, zunanji minister lord Halifax, prvi lord admiraltete Churchill, vojni minister Hore Belisha, letalski minister sir Kingsley Wood, vrhovni poveljnik kopenskih sil in šef imperialnega generalnega štaba general Ironside, poveljnik angleških čet v Franciji general lord Gort, poveljnik imperialnega letalstva sir Cyril Newall in poveljnik imperialnega brodograjskega admirala Pound, z večjim številom poveljujočih admiralov. O seji je bilo izdano naslednje uradno poročilo:

Uradno poročilo

Vojni svet je vzel v pretres sedanji položaj, kakor tudi različne možnosti bodočih razvojev. Dosegli so popolni sporazum glede najboljšega načina skupnega nastopa angleške in francoske oborožene sile za čim bolj učinkovito nadaljevanje vojne.

V želji, da bi popolnoma izkoristili izkušnje, ki so jih napravili v zadnji vojni od leta 1914—1918, sta francoska in angleška vlada že takoj od začetka vojne sklenili, da bosta čim bolj poenotili skupne gospodarske napore v sedanji vojni. Takoj ob izbruhu vojne so bili storjeni koraki v tem smislu. V

zasledovanju tega cilja sta Chamberlain in Daladier ob priliki zadnje seje vojnega sveta podvzela korake, ki se že izvajajo in ki se z današnjimi sklepi še okrepijo in izpopolnijo in sicer tako, da bo skupno delovanje omogočeno na naslednjih področjih: letalstvo, municija, pribava surovin, dobava petroleja, pomorska plovba, prisrba z živežem in gospodarska vojna (blokada). Nove odredbe, ki so bile sprejete, omogočajo v interesu obeh najboljšo uporabo vseh sredstev obeh držav — predvsem v kolikor se tiče surovin, proizvodnje sredstev in pomorske tonaže. Prav tako omogočajo pravilno porazdelitev med obe državi vseh bremen in omejitev, ako bi nastale okoliščine, ki zahtevajo, da se uvoz določene blaga omeji. Obe državi bosta v bodoče skupno sestavili načrt o uvoznih potrebah in se bosta izognili medsebojnemu tekmovalstvu pri nakupih v tujini istega blaga, ki spada v njun skupni uvozni načrt.

Izvedba teh sklepov je bila poverjena skupnemu stalnemu angleško-francoskemu izvršnemu odboru in odboru za vzporejanje naporov. Ta odbora sta bila takoj ustanovljena in sestavljena. Sklenjeno je tudi bilo, da se lahko sporazum, ako bi to bilo potrebno, raztegne tudi še na druga polja.

Ti sklepi so nov dokaz za to, kako odločno sta obe državi, da bosta združili vse svoje vojne napore do najvišje mere. Na ta način sta obe državi dosegli medsebojno organizirano skupnost, ki je zaživela v zadnji vojni šele v tretjem letu, že v drugem mesecu sedanje vojne.

Obenem je vrhovni francosko-angleški vojni svet sprejel tudi pravilo, da se bodo ministri obeh držav, katerih resori posegajo na to polje, pred vsakim sklepom med seboj posvetovali, da bodo obojna ministrstva v vseh teh zadevah nastopala enotno.

„Učinek ene države, ki deluje s silo dveh“

Na obeh straneh Rokavskega preliva so pričrili, da je ta sklep združenega vrhovnega vojnega sveta velike važnosti. Po njem sta Francija in Anglija sicer dve povsem samostojni državi, toda njihov vojaški, diplomatski in gospodarski učinek je kot učinek ene države, ki deluje s silo obeh držav. Poudarjajo tudi, da sta danes Francija in Anglija, komaj po dobrih dveh mesecih sovražnosti, že tako združeni, kot v pretekli svetovni vojni niti po štirih letih nista bili.

Ko je radio razglašal francoskemu in angleškemu svetu vest o teh sklepih, je napovedovalec dostavil: »Naj sedaj še Nemčija podvoji svoje napade proti Franciji in Angliji, naj podvoji obtožbe! Sklep združenega vrhovnega vojnega sveta naj bo najmočnejši odgovor Hitlerju!«

Splošna mobilizacija v Angliji

Rim, 17. nov. lj. Stefani: Angleška vlada je sprejela sklep, da bo v kratkem poklicala pod orožje vse vojaške obveznike v starosti od 35. do 50. leta, ki so že služili v pehoti.

Borba proti vdoru Sovjetije v Podonavje in na Balkan

V Budimpešti se bojijo zblizanja med Romunijo in Sovjetijo - Italija stopa na plan

Budimpešta, 17. nov. t. »Pester Lloyd« poroča, da se Sovjetska Rusija na vse načine trudi, da bi si zagotovila trajni vpliv na jugovzhodu Evrope. V Budimpešti s posebno pozornostjo opazuje razvoj odnosov med Romunijo in Sovjetsko Rusijo, kjer se je položaj v toliko spremenil, da je napetost, ki je vladala še pred dobrim mesecem, sedaj znatno popustila. Tudi sovjetski tisk piše mnogo milejše o Romuniji, kot pred tedni.

V Budimpešti menijo, da je napetost popustila predvsem zaradi tega, da se krog tistih vplivov, ki bi pristali na zblizanje s Sovjetsko Rusijo — četudi bi bilo za to treba plačati kakšne žrtve — precej razširil. Poročila, ki prihajajo iz drugih balkanskih držav, kjer so isto opazili, to domnevo le potrjujejo. Posebno v jugoslovanski prestolici sovjetsko-romunsko pomirjenje jemljejo zelo resno, že zaradi tega, ker bi potem nastale nove nepremostljive ovire za ustanovitev složnega, ves Balkan obsegačega nevtralnega bloka. Toda v Beogradu so prepričani, da bi zblizanje med Sovjetsko Rusijo in Romunijo — ki bi za vzajemni nastop balkanskih držav imelo zle posledice — rodilo takoj zblizanje med Jugoslavijo in Madžarsko.

„Italija ne bo nikoli dovolila, da napravi Sovjetija samo en korak...“

Budimpešta, 17. nov. t. »Pester Lloyd« poroča iz Rima, da postaja sedaj na podlagi pisanja italijanskega tiska popolnoma jasno, da Italija ne želi sklenitev trdnega bloka balkanskih držav, bloka, ki bi vseboval vse nasprotujoče si težnje, ki so svoje dni delovale v osrčju Male zveze. Italija torej tudi odklanja načrt bloka, ki ga zagovarja predvsem Romunija, ki bi rada organizirala neke vrste novo balkansko zvezo, ki bi bila dobrohotna napram Angliji in Franciji. Toda Italija odklanja samo »obliko takšnega bloka«, ne pa zamisel balkanske vzajemnosti in složnosti, ki naj izraste iz rešitve vseh medsebojnih težav med balkanskimi državami in ki naj zapre Sovjetski Rusiji pot na Balkan in skozi njega, ako Sovjetska Rusija takšno načrte saresoji.

»Gazetta del Popolo« posveča uvodnik vprašanju sovjetskega prodiranja v vzhodno Evropo in pravi, da je to prodiranje le posledica angleške in francoske politike, ki

vsaki resnici, tisti, ki je prijetna in boža, a tudi tisti, ki boli. Bolečina pa izginejo, kadar se iz spoznanja resnice rodijo dejanja pravičnosti do vseh, ki so pravičnosti žejni.

Politična diplomacija dela na Balkanu četrtnsko delo, ki bo brez haska, ako ne bodo stopile na plan duhovne sile, ki edine zapirajo pot v človeška srca duhovnim silam tudi tam, kjer diplomacija omaga.

sta hoteli Nemčijo obkoliti. Ta politika je Nemčijo prisilila, pravi italijanski službeni list, da je s Sovjetsko Rusijo sklenila sporazum. Kajti samo tako je mogla preprečiti, da je niso zadušili. Nemčija je Sovjetski Rusiji ponudila polovico Poljske, kar je Sovjetska Rusija tudi brez obotavljanja sprejela. V kolikor pa tiče Italije in stališča italijanske fašistične vlade, je zelo enostavno. Glasi se:

»Italija ne bo nikoli dovolila, da pokusi Sovjetska Rusija napraviti samo en korak na to stran Karpatskih gora v Po-

Zakaj prelom med Švedsko in Nemčijo

Stockholm, 17. nov. t. Švicarski listi, med njimi »Neue Zürcher Zeitung« javljajo, da so bila pogajanja med Švedsko in Nemčijo prekinjena. Toda prekinitev so nekateri napačno tolmačili kot prelom. Preloma pa po objavah švedskih oblasti ni. Težave, zaradi katerih so bila pogajanja prekinjena, so mnoge. Nemčija je najprej objavila, da bo švedsko pomorsko trgovino podvrgla najstrožjemu nadzorstvu, nadalje so nemške pomorske oblasti napovedale, da bodo položile mine tudi pri vzhodu v Oeresund in tja do neposredne bližine švedske obali. Na Švedskem so k temu rekli, da bodo napovedani nemški ukrepi švedsko pomorsko trgovino ohromili, ker bo več pristanišč tako rekoč izključenih iz vsakega prometa.

V glavnem pa gre — tako piše omenjeni list — le za namero, da bi se Švedska popolnoma podvrgla nemškim potrebam in svoje trgovinske zveze z Anglijo čim bolj pretregala. Med tem ko se je Anglija zadovoljila s tem, da bo smatrala švedsko nevtralnost za pravilno, ako bo Švedska pošiljala v Anglijo približno toliko, kot je pošiljala v mirnem času, bi Nemčija rada imela od Švedske mnogo več. Nemčijo zanimajo predvsem švedski železni rudniki, od koder je Nemčija dobivala največ ruda, ki jo potrebuje za svojo železno industrijo. Pogajanja so sedaj za nekaj tednov vsaj prekinjena in švedskim oblastem še ni prav jasno, kako se bodo mogle izogniti vedno hujšemu pritisku, ki ga na njo izvaja Nemčija v svoji borbi proti blokadi Anglije.

Nemški upi v petrolej v Galiciji

Krakov, 17. novembra. AA. DNB: »Varšaver Zeitung« poroča, da je generalni guverner zasedenih poljskih krajev nemški minister dr. Frank v sredo pregledal petrolejska področja od novega Sandeca do reke San. Na tem področju so pred vojno dobivali na leto 150.000 ton nafte, kar predstavlja okoli 25 odstotkov vse letne proizvodnje

donavje ali pa skozi Balkan proti Sredozemskemu morju.

Balkanski pakt na mrtvi točki

London, 17. novembra. b. Iz balkanskih diplomatskih krogov so prispela poročila, da so pogajanja za ustvaritev balkanskega bloka obstala na mrtvi točki, ker sta Turčija in Grčija odklonilno odgovorili na romunski predlog glede balkanskega bloka.

»Mussolini ne pozabi«

Rim, 17. novembra. t. »Giornale d'Italia« piše, da bo jutri Italija obhajala četrto obletnico, ko so bile proti njej proglašene zneone sankcije. Mussolini da je državnik, ki nima nobenih maščevalnih čustev, toda to sposobnost ima, da ima dober spomin. Italija je sankcije premagala, ker je bila duhovno enotna in ker je postala gospodarsko neodvisna. Na to se bo Italija spomnila, ko se bo preurejal svet in ko bo treba preprečiti, da se ne ponovijo usodni grehi.

Misli bivšega cesarja Viljema

Doorn, 17. novembra. Reuter: Iz okolice bivšega nemškega cesarja prihajajo novice, da je Viljem skrajno zainteresiran na vsem, kar se sedaj v Nemčiji dogaja. Močno ga je zadelo, ko se zvedel, da je njegov najstarejši sin interniran v Potsdamu, toda on tega noče verjeti in pravi, da so to samo zlohotne govorice. Spričo dejstva, da so se po Nemčiji pojavile težnje za obnovu monarhije, Viljem se ni izgubil vsega upanja, da bo spet kateri mlajši član Hohenzollernske družine zavladal na nemškem prestolu.

Rim, 17. novembra. AA. Stefani: Konec oktobra t. l. je imel Rim 1.322.000 ljudi. Berlin, 17. novembra. b. Poročajo, da so bile davi tri usmrtnice. Vsi trije so bili usmrčeni zaradi vohunstva. Pariz, 17. nov. lj. Havas: Potrjuje se vest, da je Sovjetska Rusija predlagala Turčiji, da se med njima sklene nenapadalna pogodba. Točnejša vsebina tega predloga še ni znana. Amsterdam, 17. nov. lj. Havas: Mnogo Nemcev iz Nizozemske se je v zadnjem času že izselilo iz Nizozemske. Odpotovali so večinoma v Ameriko.

Zagrebska vremenska napoved: Nespremenjeno vreme. Zemunska vremenska napoved: Toplejše vreme, po večini oblačno. Na zahodni polovici in v severnih krajih ponekod dež. Na vzhodu in na jugu delno jasno.

Politični zapiski

Napredno učiteljstvo o slov. narodu

Dijaki list »Straža« v viharju poroča: »Pred nekaj dnevi je prineslo »Jutro« poročilo o skupščini naprednega učiteljstva v novomeškem okraju. Slovensko, ali bolje rečeno protislovensko naprednjakarsko učiteljstvo se je na tej skupščini po svoji stari navadi izreklo za narodno edinstvo v smislu etničnega stajanja Slovencev, Hrvatov in Srbov, torej proti sedanemu sporazumu. Vemo sicer, da ne mine nobena napredna prireditev, na kateri ne bi bilo nekaj natečevanja in opravljanja čez vse, kar je slovenskega, vendar pa ima vsaka stvar neko mejo, ki jo mora priznati tudi napredno učiteljstvo. Zdej, ko se Jugoslavijska počasi notranje ureja, ko prihaja iz centralistične v svobodno in samoupravno urejeno državo, zdaj se še najdejo izgubljeni sinovi slovenskega naroda, ki se ga upajo dalje blati in poniževati. Ali ni dovolj, da smo celih 20 let živeli v neslovenski in raztrzanosti, ali ni dovolj, da je slovenska naprednjakarska klika tako dolgo vih-tela nad nami krivični bič, vse pa, kar je slovenskega, je moralo biti ponižno in držati jezik za zobmi? Ali ni dovolj, da so nam leta centralizma požrla cela premoženja, naše ljudstvo pa spravila na kani? Ali ni dovolj, da smo bili tako dolgo zapostavljeni na vseh področjih, tako gospodarsko kakor kulturno? Da, vsi pošteti Slovenci mislimo, da je tega vsega dovolj in da se mora marsikaj spremeniti. Zdej pa dvigne svoj glas slovenska malomeščanska politična inteligencija in se izjavlja za narodno edinstvo. Kakor da bi ves svet čakal na to, kaj misli ona o tej zadevi, svečano izjavlja širšem zemljekrog, da slovenski narod ne sme postati svoj gospodar.«

Voditelji kmečko-delavske stranke

V Zagrebu so bili na sestanku te stranke izvoljeni tile možje: za predsednika Franc Jeranič iz Kozlega, v izvršni odbor pa še za podpredsednika Vladimir Kreft od Sv. Jurija ob Ščavnici, Tine Horvatič iz Krške vasi in Franc Novak iz Notranjih gor; potem za tajnika dr. Viktor Maček in Pavel Kreutzer iz Ljubljane, za blagajnika Jože Blaž iz Tomačevca in Jože Cerne iz Šiške ter za odbornike dr. Dragotin Lončar, Ivan Brecljinik in dr. Lado Vavpetič iz Ljubljane, Franc Molj iz Vogelj, Ivan Doč iz Smartnega ob Savi in Matija Petric iz Črnomlja.

Nov tednik »Srpsko Jedinstvo«

V Banjaluki je začel izhajati tednik »Srpsko Jedinstvo«, ki ga ureja Kosta Majkić, bivši radikalni narodni poslanec in somišljenik dr. Lazarja Markovića. V uvodnem članku piše Majkić med drugim: »Prezgodaj bi bilo reči, da je sporazum med Srbi in Hrvati uresničen. Sporazum je le dosežen. Ali pa se bo sporazum uresničil na splošno zadovoljnost Srbov in Hrvatov, to bo pokazala prihodnost. Mi smo se izrekli za sporazum, zato nam od nobene strani ne morejo očitati, da bi bili zoper njega.« — V drugem članku pa je med drugim rečeno: »Med tistimi, ki zdaj kriče »Srbi na okup!«, najdemo tudi take tipe, ki so v tej državi vedrili in oblačili in ki so zavzemali visoke položaje, pa so se igrali z narodnimi pravicami in svobodami. Zdej, ko so izgubili oblast, so se spre-vrgli v velike Srbe ter vpijejo »Srbi na okup!«. Takim Srbom, kakor se reče, »daleko jim kucač«. Najprej so profanirali in diskreditirali srbstvo, zdaj pa ga kličejo skupaj.« — S tem so mišljeni politiki JNS, ki so gazili narodne pravice in svobode, zdaj pa kličejo Srbe na okup. Gospod Majkić je dobro povedal.

Ali Makedonija ali južna Srbija

V Srpskem kulturnem klubu v Belgradu je belgrajski vseučiliški profesor ter član srbske kr. akademije znanosti Nikola Vulić imel predavanje o tem, ali naj rečemo Makedonija ali južna Srbija. Njegove misli so v glavnem te: »Današnja južna Srbija se v celoti nikdar ni imenovala Makedonija. Najvažnejše je to, da kmalu po razpadu rimskega cesarstva niti en del današnje južne Srbije ni več imel imena Makedonija. Tega imena ni imel niti v času Bizanca, niti v časih Nemanje in Dušana, niti v turških časih. V južni Srbiji od konca rimskega cesarstva žive zgolj Slovani. Ime Makedonija v naši narodni pesni ne pomeni južne Srbije niti njenega južnega dela. Imenovati južno Srbijo Makedonijo pomeni isto, kakor bi Srem in Slavonijo imenovali Panonijo, zahodno Srbijo pa Dalmacijo, ker so te dežele v rimskih časih imele ta imena... V vsej južni Srbiji govorijo eno narečje, ali, če hočete srbsko z več narečji. Sege so v vsej deželi srbske, zgodovina je srbska, zgodovinski spomeniki so srbski. Nesrečne razmere preteklosti so povzročile, da ta dežela nima svojega imena. Kaj je torej bolj naravno kakor to, da ti kraji nosijo ime južna Srbija. Prav za prav bi bilo še bolje, ko bi jih imenovali kar Srbija. Če pa pomislimo, da je ime južna Srbija že dobilo državljansko pravico, naj ostane, ime Makedonija pa je treba docela zavreči iz porabe ter naj se tudi uradno odpravi. To ime povzroča samo zmedo ter more v teh težkih časih občutno škodovati bodisi srbstvu kakor tudi Jugoslaviji. Naše notranje življenje pa ima že brez tega dovolj težav.«

»Vilder — šef propagande«

Pod tem naslovom prinaša zagrebška »Hrvatska Straža«: »Belgrajski listi poročajo, da se je Večeslav Vilder ob svojem zadnjem obisku v Belgradu prepričal, da vsi politični krogi — tudi tisti, ki so prizadeti — sprejemljejo sporazum, ker je vsakomur jasno, da se z delom sporazuma samo krepi državna skupnost v sedanji mednarodni situaciji. Zaradi tega g. Vilder meni, da bi bila potrebna akcija za populariziranje ideje sporazuma v vseh krajih države.« — Temu naj dodamo — veli »Hrvatska Straža« — da si Vilder prizadeva za to misel in ga njegovi najbližji prijatelji predlagajo za »šefa« propagande sporazuma, morda s činom ministra.«

»Čudni borci zoper komunizem«

Pod tem naslovom prinaša »Hrvatska Straža« notico o »Narodnem listu«, ki izhaja v Splitu pod uredništvom dr. Grge Andjelinića kot glasilo JNS. »Narodni list« je tudi poročal o volitvah na zagrebški upravni fakulteti, »Hrvatska Straža« piše na naslov »Narodnega lista«: »Narodni list sporoča natančne rezultate, izogibljive pa se, da bi hrvatske narodne dijake, ki so zmagali, imenovali s pravim imenom, marveč njihovo listo tendenčno imenuje »frankovsko-kerikalno«. Ti Jugoslovenci pa ne vidijo jugoslovanskih komunistov, marveč jih previdno imenujejo samo »levičarje«. Razumemo ljubezen JNSarskih integralcev do jugoslovanskih komunistov, ker so eni in drugi v narodno-političnem pogledu na isti liniji in enako gledajo na osvobodilni boj hrvatskega naroda.«

Važen članek srbskega lista »Napred«

Pri preurejanju države ustaviti se na pol pota pomeni veliko nevarnost

Treba je še pred volitvami državo urediti, da se ne krši načelo enakopravnosti

Belgrad, 17. nov. m. Z najboljši perečim političnim vprašanjem, to je z vprašanjem, ki je v zvezi s sporazumom s Hrvati, kakor tudi z vprašanjem o končni preureditvi države in z drugimi vprašanji, se peča zadnja številka tednika »Napred«, ki ga izdaja znani vseučiliški profesor dr. Mihailović.

O vprašanju končne ureditve države objavlja ta številka uvodnik »Na pol pota«, v katerem se avtor članka zavzema za to, da mora vprašanje končne preureditve države čimprej izvesti. Obširno se peča tudi z zamišljeno četrtjo avtonomno edinicjo Bosno in Hercegovino ter zavrača kot neutemeljena vsa prizadevanja, da se tej enoti da kak splošen in jugoslovanski značaj. Splošnega značaja, ki ga imajo ostale tri enote, sloveneka, hrvatska in srbska, po naravni stvari ne more imeti tudi četrtja edinica, ker to splošnost lahko predstavlja samo država, ki je nad vsemi podrobnostmi. Kar se pa tiče povdaranja jugoslovanskega značaja te zamišljene četrtje enote, je treba povdariti, da so tudi one tri enote, čeprav označene s slovensko, hrvatsko in srbsko, istočasno tudi jugoslovanske, ker ne morejo biti niti ne jugoslovanske, niti protijugoslovanske že zaradi tega ne, ker so sestavni del jugoslovanske države. Zato tega splošnega jugoslovanskega značaja te četrtje enote ni treba jemati za razlog za njeno ustanovitve.

V nadaljnjih izvajanjih člankar omenja, da se poleg mišljenja o četrtji enoti sliši tudi mišljenje, da bi se bilo treba zadovoljiti samo z ustanovitvijo banovine Hrvatske, drugi deli države pa naj bi ostali tako kot so sedaj v celoti, da se ne bi, kakor nekateri pravijo, še bolj trgali. Uvodničar takoj poudarja, da tako reševanje izvira iz popolnoma napačnega razumevanja stvari. Če bi ustanovitve hrvatske banovine pomenila trganje celine, tedaj tudi do te ustanovitve banovine ne bi smelo nikdar priti. Če pa njena ustanovitev ne pomeni trganja, saj ga v resnici ne pomeni, tedaj je tudi ustanovitev srbske banovine (ustanovitev slovenske banovine uvodničar predpostavlja kot samoumevno stvar) ne more pomeniti trganja. Pri nas se dejansko ne ve dovolj, da mora federalizem pri nas, kakor drugod po svetu, služiti okrepitvi celote, ki naj zadovoljuje dele. Namesto tega pa federalizem razumevajo bolj kot neko zlo, za katerega mislijo, da bo tem manjše, na čim manjšem prostoru bo izvedeno. Ker se je zaradi okolnosti na del države že izvedel, njeni drugi deli ostanejo pred njim zavarovani. Tako pojmovanje pomenja popolnoma preobračanje stvarnosti.

Po katastrofalnem izvajanju centralističnega sistema nam je ostalo zdaj to, da poskusimo »federalizem«. Toda, če hočemo, da bo ta poskus uspel in da bo dal dober rezultat, ga je treba izvesti v celoti, nikakor pa ne obstati na sredi poti, kakor bi to nekateri sedaj hoteli in želeli. Ustaviti se na pol poti celo na tem provizoriju do končne preureditve države, pomeni veliko nevarnost. To bo tudi dejansko predstavljalo preveč vidno kršitev načela enakopravnosti. Brez vsake

potrebe bi se v bližnji volivni borbi razplamtele strasti v tolikšni meri, da bi to nas lahko vrglo v stanje, ki bi bilo težje od onega, iz katerega smo se hoteli izkoptati. Zato pisec tega uvodnika znova poziva, naj nikar ne obstanemo na pol poti.

Zanimiv je tudi notranjopolitični pregled, v katerem ta list ugotavlja, da se v srbski javnosti pričajo kazati znaki nezadovoljnosti, ki povzročajo vznemirjenost in akcije na raznih straneh. Razpoloženje za sporazum, ki je bilo za nekaj časa nepravilno merjenje politične atmosfere, se je pričelo hladiti pri prvih napakah pri izvajanju določb sporazuma. Je nevarnost, da ne bi zablode, ki lahko nastanejo pri takem stanju, docela zamračile treznega gledanja na stvar in da se naše politično življenje ne bi znova povrnilo v kaos, iz katerega smo pred kratkim izšli.

V nadaljnjih izvajanjih člankar ponavlja, da je ta list že ponovno predlagal ukrepe, ki bi jih bilo treba izvesti zaradi konsolidacije našega notranjopolitičnega življenja. Te ukrepe zdaj vsiljuje tudi objektivna situacija v naši državi in interesi srbsko-hrvatskih odnosov. Če na merodajnih mestih te potrebe ne bodo pravočasno uvideli, se bojimo, da bi propadel kot brezuspešen ves trud, ki se je vložil v to, da bi se država izvlekla iz teh nesrečnih razmer, prepričani in nezaupanja, ki so nam desettletja ovirale vsak napredek. Je nevarnost, da se ne bi napačne poteze v splošni notranji politiki kakor tudi napake, ki so se že kazale, spremenile v nezadovoljnost proti samemu sporazumu. Če bi do takih posledic prišlo, bodo morali nositi odgovornost tudi tisti, ki v teh usodnih dneh niso imeli dovolj širokih pogledov in ne dovolj objektivnosti in ljubezni do splošne stvari, temveč so po starih naših nespremenjenih nava-

dah nadaljevali strankarske prepire v najvažnejših vprašanjih narodne bodočnosti. Ljudje, katerim se zaupa usoda države v tako težki dobi, morajo biti na višini in dorastli resnosti situacije.

Nazadnje se v tem pogledu list peča tudi z gesli, ki so se žuli po Srbiji: »Srbi skupaj!« ter oklici, da je srbstvo v nevarnosti. V tem pogledu pravi, da se ta prepored srbovanja pri nepoučenem ljudstvu veže na sporazum kot edini vidni dogodek v naši notranji politiki. Celo posamezni strankini politiki v svojih agitatorskih govorih poudarjajo to čisto srbsko preorientacijo kot politično propagando v Srbiji. Tako se potreba za politično organizacijo v srbstvu spravlja v vzročno zvezo z rešitvijo hrvatskega vprašanja. Strah za srbstvo ni brez razloga, le da se veže na napačne vzroke. Tako se veže z rešitvijo hrvatskega vprašanja. Res, srbstvo je v nevarnosti, toda od včera in ne od pred dvema mesecema, srbstvo je že leta in leta v nevarnosti. In zato se problem srbstva, ki kot hrvatsko in slovensko predstavlja živo konstruktivno moč države, postavlja najprej v odnosu nasproti nam samim in ne kot državni problem napram Hrvatom. Smatramo, da bi samo ena stvar bila danes usodna vprav za idejo srbstva: da se s srbstvom delajo volivna gesla, da se srbstvo goni v stranko, kot se je doslej, kakor so tudi volitve gonile v stranko jugoslovanstvo, državo, Kajmakčalan in Oplenac. Naša naloga je, da ne izoliramo Srbije v posebno fronto, temveč da ji s širino politične koncepcije v borbi za demokratiški režim in z ljubeznijo do državne celote, z razumevanjem za vse delo države in naroda, njegove potrebe, tradicije in ideale, povrnemo ono slavno in veliko vlogo, ki jo je odigrala na južnoslovenskem jugu v dobi svojega poleta.«

Novi senat in politični položaj

Belgrad, 17. nov. m. Politična javnost se je danes v prestolnici pretežno pečala z izpopolnitvijo senatorjev z imenovanjem 37 senatorjev, tako da je senat izpopolnjen in šteje skupno 84 članov. Čeprav je javnost imenovanje teh senatorjev vsak dan pričakovala, predvsem pa zadnjem sestanku, ki je bil med predsednikom vlade Cvetkovićem in ministrom dvora Antičem, je bila javnost po objavi ukaza nekoliko presenečena zaradi dejstva, da se je senat tako hitro izpopolnil. V zvezi z izpopolnitvijo senata je politična javnost seveda znova obravnavala vprašanje, kdaj se bo senat sešel. Kakor smo že poročali, se senat po sedaj veljavnih predpisih za senat ne more sestati tako dolgo, dokler ne bo docela organizirano narodno predstavništvo, to se pravi, dokler ne bodo izvršene poslanske volitve.

Ko so se merodajni činitelji odločili, da izvedejo senatne volitve ter so sedaj to politično telo izpopolnili že z imenovanimi senatorji, ni iz-

ključena možnost, da bo vlada našla zakonito poč, da se bo senat lahko sestel čimprej in da se bo vseeno lahko organiziral, to se pravi izvolil predsedništvo in verificiral mandate izvoljenih senatorjev, kar vlada končno lahko napravi, ker ima za izdajanje novih in za izpreminjanje že veljavnih zakonov popolno pooblastilo. Tako bi se senat lahko usposobil za delo ter bi bil pripravljen lahko za vsak sestanek, če bi bilo potrebno, še preden bi se izvedle poslanske volitve. V tem pogledu je pričakovati skorajšnje odločitve, da bi se tako ustvarilo politično telo, ki je širše od same vlade in ki se lahko zasliši takoj, če bi za to nastopila potreba.

Drugi važnih političnih dogodkov v Belgradu ni bilo. Predsednik vlade in predsednik JRZ Dragiša Cvetković je snoči obiskal strankino akademsko organizacijo »Slovenski jug« ter je mladim strankinim pristakem govoril o zadnjih važnejših notranjopolitičnih vprašanjih. Izvajanje g. predsednika vlade in predsednika stranke je mladina vzela z navdušenjem in odobravanjem na znanje.

Senatorju Smodeju ob 60 letnici

Belgrad, 17. nov. m. G. senatorja Smodeja je v teku današnjega dne ob njegovi šestdesetletnici obiskalo veliko število njegovih osebnih in političnih prijateljev. Snoči ga je obiskal naš narodni voditelj dr. Korošec ter mu je čestital k šestdesetletnici. Gradbeni minister dr. Krek ga je obiskal danes dopoldne ter mu ob tej priliki izročil red »Sve. I. stopnje«, s katerim so ga kr. namestniki odlikovali za njegovo nesebično narodno delo.

Peški zbor Prosvetnega društva je senatorju snoči zapel podoknico ter mu je nato čestital k šestdesetletnici v imenu vsega članstva Prosvetnega društva.

Sprejemi pri pravoslavnem patriarhu

Belgrad, 17. nov. AA. Patriarh Gavril je danes sprejel izrednega poslanika kraljevine Italije na našem dvoru Maria Indellija, ki je prišel v spremstvu svetnika italijanskega poslanstva. Poslanik je ostal v daljšem razgovoru s patriarhom. — Danes popoldne je patriarh Gavril sprejel profesorja pariške univerze in velikega prijatelja našega naroda Labryja, ki je prišel v spremstvu belgrajskega univ. profesorja Zujevića.

Belgrad, 17. nov. m. V kabinetu trgovskega ministrstva je bila konferenca ministrov, ki so člani odbora za proučevanje socialnih in gospodarskih vprašanj. Kakor znano, je bil ta odbor izvoljen na zadnji seji ministrskega sveta.

Od 50 prič, ki so pričale proti Al Caponeju — 31 že pobitih

Newyork, 17. novembra. AA. DNB: Glavna senzacija včerajšnjega dne je bilo to, da so izpustili znamenitega kralja gangsterjev Al Capona. Listi pa poročajo, da je bogati lastnik pisarne za stave o'Hare, ki so ga pred kratkim ubili, ena izmed glavnih prič, ki so leta 1931 spravile Capona v ječo, ker mu je sodišče dokazalo davčno utajo. Listi poudarjajo, da so v teku procesa od 50 prič, ki jih je zbral državni tožilec, ubili 31. Cikaški listi trde danes iz baje zanesljivih virov, da je treba računati z nadaljnimi umori, ki jih bo izvršila Caponova tolpa.

Drobne novice

Amsterdam, 17. novembra. B. Iz zanesljivega vira poročajo, da je poljski prostovoljni oddelek, ki se je zbral na področju Poljske pod imenom »beli orli«, prizadejal tamkajšnjim nemškim posadkam hude izgube.

Rim, 17. nov. Stefani. »Tribuna« objavlja nekatere podrobnosti o velikih gradnjah kanalov, ki jih hoče italijanska vlada takoj pričeti. V načrtu ima kanal, ki bi vezal reko Po z mestom Milanom, nadalje kanale med Milanom in jezeri Como ter Maggiore. Kanal, ki bi vezal reko Po z Milanom, bo tako širok in globok, da bodo po njem lahko vozile ladje do 600 ton. Kanali do obeh jezeri pa bi prenašali ladje do 300 ton.

Bosna naj bi se razdelila med Srbijo in Hrvatsko

Zanimiv članek »Hrvatskega dnevnika« o ureditvi države in o Bosni

O Bosni je bilo zadnje dni neverjetno mnogo pisano. Največ političnih izjav glede avtonomije Bosne in Hercegovine pa je bilo pisanih s toliko politične strasti, da nikakor niso pripomogle k mirni presoji tega važnega vprašanja. Močno informativen pa je članek, ki je bil priobčen 17. t. m. v uradnem glasilu HSS »Hrvatskem Dnevniku«, kjer je najprej govorjeno o volivnih pripravah, nakar prehaja na vprašanje razdelitve države na posamezne upravne enote. Članek pravi:

»Blizina volitev se čuti že v pisanju listov in izjav množestvenih politikov. Predvolivno ozračje je označuje živo obravnavanje prihodnje ureditve države. Obravnavajo pa se zlasti kraji, ki leže zunaj banovine Hrvatske in dravske banovine. Bosanski Srbi so že nekajkratov naglasili, da nikakor ne pristanejo na ustanovitev Bosne in Hercegovine kot posebne avtonomne enote. Ko je nova državna ureditev postavljena na načelo treh narodov — je pisala sarajevska »Jugoslovenska pošta« — imajo bosanski Srbi samo eno izbiro — s Srbijo. Pač pa list dodaja, da to stališče Srbov nikakor ne zavezuje svobode samoodločbe niti Hrvatov niti muslimanov. Bosansko-hercegovski Srbi spoštujejo to svobodo muslimanov in Hrvatov, prav tako pa zahtevajo, da se spoštuje tudi njihova svoboda samoodločbe. Avtonomija Bosne in Hercegovine bi se mogla, pravi list, izvesti le zoper voljo bosansko-hercegoveških Srbov, kar pa je izključeno z ozirom na številčno moč Srbov.

In res je treba priznati, da bi bilo zelo težko uresničiti posebno avtonomno bosansko-hercegoveško enoto, če bi se je odločno ustavljali bosanski Srbi. Bilo bi to težko bodisi z ozirom na število Srbov v Bosni in Hercegovini kakor tudi z ozirom na število Srbov v vsej državni skupnosti, ker je gotovo, da bi se Srbi zunaj Bosne in Hercegovine pridružili zahtevi svojih rojakov. Bosansko-hercegovski muslimani pa vključ temu živo delujejo na to, da bi se poleg Hrvatke, Srbije in Slovenije ustanovila še posebna banovina, ki bi zavzemala v glavnem ozemlje Bosne in Hercegovine s primernimi mejnimi popravki. Toda od vedenja Srbov, je odvisno, ali se bodo ta prizadevanja bosansko-hercegoveških muslimanov uresničila ali ne. Če Srbi ne pristanejo na avtonomijo Bosne in Hercegovine, ne bo najbrže kazalo nič drugega, da se njeno ozemlje, v kolikor že delno ni priključeno banovini Hrvatski, razdeli med Hrvatsko in Srbijo, poštevajoč voljo in želje prebivalcev v posameznih okrajih.

Sicer so res politiki, ki trde, da bi taka razdelitev tehnično ne bila izvedljiva, vendar to ni res. Vključ temu bo po tej razdelitvi ostal del Hrvatov v Srbiji, medtem ko bo del Srbov pripadel Hrvatke. Ker pa reorganizacija državne skupnosti ne sme služiti niti podjarmljenju Hrvatov v Srbiji, niti podjarmljenju Srbov na Hrvatskem, je jasno, da je treba uresničiti načelo enakopravnosti. Vse banovine bodo sestavni del ene države. Med njimi ne bo niti carinskih meja, niti različnih valut, niti različnih zakonskih določil o tistem delu pravne snovi, ki je pridržana državnim zakonodajci. Zato je tudi vprašanje o reorganizaciji državne skupnosti treba obravnavati mirno, objektivno in

z ljubeznijo za tiste kraje, ki za nje gre. Namen te reorganizacije ni elabitev, marveč okrepitev državne skupnosti. Ker je tako, je gotovo dolžnost vseh dobro mislečih, da so v javnem obravnavanju tega vprašanja, ki se sicer izkaže za potrebno, na višku časa.

Kar se tiče muslimanov, jim tudi ni mogoče zanikati pravice, da branijo svoje stališče. Naj bo že organizacija naše državne skupnosti taka ali drugačna, ravnanje za muslimani mora biti docela enako ravnaju s Srbi in Hrvati. Muslimani ne smejo biti peto kolo v tej državi. Vsekakor bodo volitve pomagale razčistiti ta položaj, kar je njihova velika pozitivna stran.«

Prinesli smo to važno politično izjavo naši javnosti v informacijo.

Hrvatski minister o Bosni in Vojvodini

Listi poročajo iz Sarajeva, da je te dni hrvatski minister brez portfelja dr. Smoljan imel več sestankov po vsej Hercegovini. Na teh sestankih je med drugim naglasil te misli: »Sporazum ni končan, ker je še nekaj naših dežel, kjer naj se ljudstvo izreče, ali hoče v banovino Hrvatsko ali na drugo stran. To so Vojvodina, Srem, Bosna, Hercegovina in Boka Kotorska. Mi bomo storili le, kar ljudstvo hoče.« O Bunjevcih je minister dejal, da so jih neprijatelji Hrvatov razglasili za Socke, le da bi jih raznarodili in odtujili deblu hrvatskega naroda. Glede izjave ministra dr. Kulenovića je minister dr. Smoljan dejal: »Čudno se mi zdi, da je nezadovoljnost glede razdelitve Bosne in Hercegovine v dva dela prav zdaj tako velika. Niso se pa upirali, ko so leta 1931 priznali novo ustavo, ki je Bosno razdelila v štiri dele. Mi Hrvati zahtevamo, če Bosna in Hercegovina kot celota ne more dobiti svojih meja v sklopu banovine Hrvatske, naj ljudstvo odloči, kateri okrajji bodo pripadli banovini Hrvatski, kateri pa drugi strani.«

Muslimani vztrajajo pri svojih zahtevah

Belgrad, 17. novembra. m. V Banja Luki je bil važen sestanek vseh muslimanskih društev in organizacij. Na sestanku so obravnavali samo vprašanje, ki ga je v imenu jugoslovanskih muslimanov sprožil minister za gozdove in rudnike dr. Džafer Kulenović o potrebi vzpostavitve Bosne in Hercegovine kot posebne avtonomne enote. Na sestanku je bila sprejeta resolucija, v kateri vse banjaluske muslimanske organizacije in društva odločno vztrajajo pri zahtevi, da se ob priliki končne preureditve države ustvari tudi avtonomna Bosna in Hercegovina, za kar se je muslimanska politična organizacija borila od svoje ustanovitve dalje. V resoluciji nadalje predstavniki teh društev ugotavljajo, da gredo odločno preko raznih insinuacij, ki padajo sedaj z vseh strani na zagovornike bosansko-hercegoveške avtonomije z iluzijami kot Drino za mejo ter poudarjajo, da so meje že določene in da niso ne ob Drini in ne ob Savi.

MARIBOR

Naraščanje brezposelnosti

Maribor, 17. nov.

Med mnogimi težavami, ki se pojavljajo vsak dan ter nam vzbujajo skrb za bodočnost, je tudi brezposelnost. Gotovo je poleg draginje brezposelnost največja obremenitev našega socialnega življenja, ki je nevarnejša in občutnejša posebej še zaradi tega, ker narašča vzporedno z draginjo. Da je brezposelnost v Mariboru in njegovem zaledju v porastu, dokazuje zadnji izkaz tukajšnje Borze dela. Pri njej je sedaj prijavljenih skupno 1192 brezposelnih oseb, med njimi 817 moških in 375 žensk. Od srednjega števila odpade samo na novo prijavljene brezposelne 682 oseb, in sicer 380 moških ter 302 ženske. Največji porast izkazuje skupina poljedelskih delavcev. Tu bo število brezposelnih še naraščalo, ker se prijavljajo sedaj na Borzi dela sezonski delavci, ki prihajajo iz Nemčije. Močan porast beleži tudi skupina pomožnega delavstva. V tej skupini so najbolj prizadeti opekarniški delavci. Mnoge opekarnice v mariborski okolici so začele krčiti svoje obrate. Spomladi in v poletju so povečale obseg dela čez normalno, ker se je tedaj opoka zelo lahko izvažala v Nemčijo. Sedaj pa je izvoz opoke v Nemčijo ustavljen, gradbena delavnost doma pa tudi ni velika in posledica je odpust delavstva. Občutna je tudi brezposelnost med služkinjami. Vzrok je v glavnem v draginji. Mnoge uradniške družine, ki so imele služkinje, so morale zaradi dražjega življenja svoje izdatke skrbeti na najmanjši obseg in posledica je sedaj, da izgublja čimdalje večje število služkinj svoje službe. Tudi število brezposelnih kvalificiranih delavcev je veliko, največji odstotek tvorijo pa med njimi tekstilni delavci. Tu se še vedno pozna zastoj dela v tovarni Zelenka & Co. Poleg vsega tega pa se je sedaj spet začel običajni naval podeželskega proletariata v mesto, ki bo letos gotovo še občutnejši kakor prejšnjega leta.

Tekstilne tovarne so zvišale plače delavcem za 10 odstotkov

Maribor, 17. nov.

Zveza industrijcev je na svoji zadnji seji sklenila, da se tekstilnim delavcem v Sloveniji povišajo meze z ozirom na veliko draginjo življenjskih potrebščin. Povišanje je stopilo v veljavo že 6. t. m. ter so dobili tekstilni delavci zadnjo mezo že temu primerno izplačano. Povišanje meze je bilo upravičeno ne samo zaradi dražje, ki postaja vse huja, temveč tudi zaradi tega, ker je tukajšnja industrija zvišala tudi cene svojih proizvodov. Nujno potrebno bi bilo, da bi se zvišale tudi meze delavcem ostalih panog.

Perilo - nogavice

pri „LAMA“, Jurčičeva ul. 4 (prost ogled)

m Igro »Roksanac« prof. Janka Mlakarja uprizar v Mariboru dr. 8 v dvorani Zadržne gosposarske banke Zveza velikih Klar iz Ljubljane. Na Martinovo nedeljo je ta igra popolnoma opravičila pričakovanje nabitno polno ljubljanske frančiškanske dvorane. Pod strokovnim vodstvom višjega ban. insp. L. Stancerja so velike Klare izborna podale zlasti skupinske prizore navihanih samostanskih gojenk, sredi katerih je od stare mame, profesorice Vide in sestrice Danice preganjana sirota Roksanac ob strani dobre m. Pije odlično rešila svojo težko vlogo. Velikim Klarom želimo, da bi z enakim uspehom kot v Ljubljani, tudi v Mariboru in Celju prikazale to iz poznania globin dekliske duše zajeto lepo delo prof. Janka Mlakarja.

m 21. obletnico kraljevine Jugoslavije bodo proslavili mariborski Fantovski odseki in Dekliški krožki 30. novembra na predvečer državnega praznika s slavnostno telovadno akademijo v Narodnem domu in dne 1. decembra ob 11 dopoldne s svečano proslavo v dvorani Zadržne gosposarske banke. Na obe prireditvi, posebej še na akademiji, opozarjamo mariborsko narodno javnost že sedaj. Vstopnice za akademijo bodo od ponedeljka naprej v prodajni prodajni Tiskarne sv. Cirila na Aleksandrovi cesti 6.

m Iz sodniške službe. V Mursko Soboto je prestavljen od okrožnega sodišča v Mariboru sodniški pripravnik dr. Viljem Lippai, ki je dosedaj vodil v Mariboru posle preiskovalnega sodnika. Dr. Lippai je tudi znan šahist, ki se je marljivo udeleževal v mariborskem šahovskem sportu.

m Kruh se bo podražil. Moka se je zelo podražila in posledica bo še podražitev kruha, oziroma znižanje njegove teže. Dosedaj se prodaja kruh v Mariboru po 4 din v teži: beli 95 dkg, polbeli 104 dkg in črni 111 dkg. Sedaj pa nameravajo pekovski mojstri znižati težo kruha za 5 dkg pri vseh treh vrstah.

m Kongregacija za gospe ima v nedeljo, dne 19. t. m., ob pol 8 skupno službo božja v kapelici oo. jezuitov.

m Atentat — vzrok zapore meje. Včeraj smo poročali, da so nemške oblasti v četrtke opoldne naenkrat hermetično zaprle vso mejo. Celo brzovlak, ki bi moral pravkar odpeljati z nemške obmejne postaje v Spilju naprej proti Mariboru, so zadržali ter so morali izstopiti vsi potniki, vlak pa je potem peljal naprej popolnoma prazen. Prav tako je bil ustavljen tudi ves promet iz nemške države na cestah. O vzrokih tega ostrega ukre-

pa se je veliko govorilo, danes pa se je v Mariboru zvedelo, da je bil vzrok atentat večjega obsega, ki se je pripetil na Dunaju. Ob priliki atentata je bilo ustreljenih več policijskih organov.

m Benečina je vedno manj. Poročali smo že o pomanjkanju bencina v Mariboru, ki med tem časom postalo tako občutno, da je večina bencinskih prodajalnih svojih črpalk sploh zaprla. Z avtomobili se vozijo lahko sedaj samo še tisti previdnejši, ki so se poprej izdatno preskrbeli z gorivom. Bencinske tvrdke tolažijo svoje odjemalce, da pričakujejo vsak dan prihod celih cistern bencina, ki pa jih zaenkrat še ni.

Oglejte si največjo izbiro angleškega in češkega blaga v Češkem magazinu nasproti predstojništvu policije.

m Štiri žrtve prometnih nesreč. Četrtek je bil usoden dan prometnih nesreč. V mariborsko bolnišnico so pripeljali kar štiri žrtve motornih vozil. Na cesti pri Sladkem vrhu je tovorni avto prevrnil mizarskega pomočnika Matijo Mavčeca, ki se je peljal s kolesom. Mavčec si je zlomil rebra in levo roko ter je obležal nezavesten. — Na Tržaški cesti je povozil neki tovorni avto 36 letno posestnico Jožeta Loze iz Radvanja, ki je dobila po vsem životu hude poškodbe. Pred tovarno v Košakih je prišla pod tovorni avto hišnica Julijana Rožkar iz Krčevine. Zlomljeno ima roko in tudi poškodbe na glavi. — V Selnici ob Dravi je podril neznan motociklist, ki je po nesreči pobegnil, 8 letno šolarko Katarino Urbas. Dekletoce je dobilo hude notranje poškodbe.

Donava, petrolej in tobak:

Balkanska kašča

Oršova

»romunska Zeneva«, je majhno mesto, ki sestoji iz dveh vasi, iz Stare in Nove Oršove. Obe sta 5 km oddaljeni druga od druge in sta na bregu Donave, na enem od najlepših in najbolj romantičnih krajev Evrope, ondi, kjer si mora Donava vsa penca in besneča priboriti pot skozi Transilvanske alpe in ki jih zaradi ožine in čeri imenujejo »Zelena vrata«. Oršova je na levem, severnem bregu Donave, ki spada k Romuniji. Na oni strani je Jugoslavija in pedeset kilometrov vzdolž reke je Bolgarija.

V tem prijetnem mestecu Oršovi se že 20 let razvija mednarodno življenje: diplomati, tehnični strokovnjaki, časniki, vladne glave 15 narodnosti imajo ondi svoj glavni stan. Zakaj Oršova je sedež evropske podonavske komisije, ki čuva nad usodo mednarodne življenjske žile Balkana in je hkrati sedež vseh njih uradov in tehničnih komisij in čuvajskih postojank.

Ta podonavska komisija živi, če že ne v vojnem stanju, pa vendarle v jako napetem razmerju s poglavitnim potrebnikom Donave, to je z »Avstrijsko podonavsko paroplovno družbo«, ki so jo bili ustanovili Angliji in je prešla v avstrijsko posest in ki po priključitvi spada k Nemčiji. Do 50 odstotkov vsega evropskega blagovnega prevoza, več kot eno tretjino romunskega petrolejskega izvoza opravlja ta družba. Ta opravke pa usposablja to podonavsko paroplovno družbo, da je vodilnega pomena na Balkanu. Da bi družbi vzpostavili močno nasprotje, je evropska podonavska komisija sklenila, da odstopi velik del svojih pravic romunski vladi, ker je bila mnenja, da bodo oblastna sredstva kakor posledice prizadele države bolj vplivale, ko pa komisija diplomatov in inženirjev. Romunija je sprejela prenos teh pravic, kar pomeni za Bukarešto zaupanje in prirastek oblasti.

Kašča Balkana

Stoletja dolgo obdelujejo romunski kmetje svojo zemljo. Pšenica, koruza, konji, govedo, prašiči, les in sladkor so donosi njih rodovitne zemlje. Več zaporednih slabih letin je prisililo kmete, da so nekega dne začeli preiskovati ali niso pod skorjo njih tal skriti še drugi zakladi, ki bi njih izrabljanje popravilo pomanjkljivosti žitnega pridelka. Tako so začeli v Romuniji črpati petrolej, rjavi premog, železo in manganove rude. S tem je postala Romunija najbogatejša balkanska država, je postala kašča vse južnovzhodne in srednje Evrope, čeprav je le četrtna kapitala romunskega, ostanek pa je angleški, francoski, belgijski, ameriški in malo tudi nemški.

Toda iz Nemčije v Romunijo vodi Donava, po Donavi pa plovejo parniki »Avstrijske paroplovne družbe«. Tako je naneslo, da je postala Nemčija poglavitna odjemalka Romunije. Ta odjemalka sme tudi kaj zahtevati. In Nemčija je Romuniji predlagala, naj svojo zemljo bolje izrablja in naj nasadi fižol soja. Skoraj nihče v Romuniji pa ni vedel, kaj da je soja, saj je bila soja doslej mo-

m Kako se odvijajo tatinske zveze. Nedavno smo obširneje poročali, kako je policija pojasnila zagonetno tatvino kovčega, v katerem je bilo okrog 600 različnih ur, vrednih 100.000 din. Policija je spravila vse osebe, ki so bile s to tatvino neposredno v zvezi, na varno. Kovčeg je izmaknil s hodnika v hotelu 19 letni Ivan Maček, ki ga je potem prodal za 400 din dalje 34 letnemu mesarskemu pomočniku Ivanu Klavžu in 32 letnemu hlapcu Antonu Weissu. Poleg teh treh pa sta bila aretirana še 29 letni hlapec Janez Lazar in 33 letni delavec Ivan Peklar, ki sta pomagala Klavžu in Weissu razpečavati na mariborskem sejmišču ukradene ure. Policija je vsem navedenim temeljito pretresla vest ter je prišla do zaključka, da je najnevarnejši med njimi Ivan Klavž, ki ima gotovo še druge pregrehe na vesti. Natančna preiskava Klavževe preteklosti in njegovih zvez je podala dokaz, da je padel policiji v roke nevaren tat. Pri Klavžu so našli kose nekega manufakturnega blaga in na podlagi te najdbe so se sedaj pojasnile velike tatvine na škodo tovarne J. Hutter in drug, ki so se že dalje časa vršile. V zvezi s tem sta bila aretirana dva Hutterjeva delavca, neki Ferš in neki Mohorko, oba iz Spod. Dobrave pri Hočah. Vozila sta blago iz tovarne na pošto, pri tem pa imela cele bale. Ukradeno blago sta prodajala Klavžu, ki je imel celo veletrgovino, ker je sam ali s pomočjo svojih posredovalcev spravil to blago naprej v promet. Policija je že našla večje zaloge ukradenega blaga — kleta, hlačevine in platna, ki je bilo tudi že deloma predelano. Policija je mnenja, da bo s pomočjo Klavža pojasnila še nekatere druge večje tatvine, ki so se zadnje čase v Mariboru dogodile.

Gledališče

Sobota, 18. novembra ob 20: »Hinavci«. Red B. Nedelja, 19. novembra, ob 15: »Navhanka«. — Ob 20: »Neopravičena ura«.

Modernizacija ceste Maribor-Fram

13. novembra je bila v Belgradu na gradbenem ministertvu v Ljubljani na tehničnem oddelku banske uprave druga licitacija za modernizacijo državne ceste Maribor-Fram na 10 in pol km dolgem odelku. Za licitacijo sta prišli v poštev dve alternativni: zgraditev ceste z betonsko površino, za kar je znašal preračun 14.453.500 din in zgraditev ceste v asfalt betonu in deloma s tlakovanjem v drobnih kockah, za kar je znašal preračun 12.178.500 din. Modernizacija te ceste je bila sicer že v redu izlicirana. Vendar pa je podjetnik, ki je delo izliciral, glede na razmere, v katerih živimo, izkoristil dano priliko in po predpisnem roku dveh mesecev odpovedal delo, ker licitacija še ni bila potrjena. Zato je bila razpisana druga licitacija, v kateri pa so morali podjetniki ponuditi nižje cene, kakor so bile dosežene že pri prvi licitaciji. Gradbeno podjetje inž. Josip Dedek iz Ljubljane, je v Ljubljani ponudilo na prvotni preračun 13.11% popusta, ter je bilo voljno prevzeti izvršitev cestnišča v betonski površini za 12.471.700 din. Verjetno je, da za to licitacijo v Belgradu ni bilo zanimanja in bo zato za modernizacijo ceste Maribor-Fram prišlo v poštev ljubljansko podjetje inž. Dedeka. Ko bo licitacija potrjena, bo podjetje še v letošnji zimi začelo s pripravljalnimi deli za modernizacijo.

Celje

c Jutrišnja predstava v mestnem gledališču. Velike sestre sv. Klare iz Ljubljane uprizorijo jutri, v nedeljo ob 4. popoldne v mestnem gledališču čudežno igr v 5. dejanjih »Roksanac«. Vabimo k polnoštevilni udeležbi!

c Duhovne vaje za celjske gospe se bodo pričele drevi ob 6 pri šolskih sestrah z govorom in litanijami. Zaključek duh. vaj bo v sredo ob 8. zjutraj Celjske gospe ponovno vabimo, da se polnoštevilno udeležijo teh duh. vaj!

c Sestanek vseh slavistov iz Slovenije bo jutri, v nedeljo, 19. novembra ob 10. dopoldne v profsorski zbornici na drž. realni gimnaziji v Celju. Včerajšnje napake v notici ni zakrivilo naše celjsko uredništvo.

c O kulturi slovenskega jezika bo predaval drevi ob 8. v mali dvorani Narodnega doma pod okriljem Proforskega društva, pododpora v Celju, g. prof. Jakob Šolar iz St. Vidu nad Ljubljano.

c Občni zbor okrajne Kmečke zveze za celjski okraj bo jutri, v nedeljo ob pol 9. dopoldne v Domu.

c Kmet je vedno oškodovan. Divjačina v lovskem okolišču v Košnici pri Celju se je v par letih tako razširila, da ni pred njo varna nobena zelenjava, žito in drevje. Letos je uničila divjačina kmetom fižol, ajdo, napravila pa je tudi precej škodo na sadnem drevju. Kmet sicer dobi po dolgi poti kakšne dinarce, a ta odškodnina še izdaleka ne odgovarja prizadeji škodi. Ali je to pravično, da dobi n. pr. kmet, kateremu je divjačina uničila vse fižol, za kg fižola 3 din, ko je fižol na trgu že po 8 din? In kmet bo moral kupiti fižol, moral kupiti ajdo, ker mu jo je divjačina uničila. Kmet je vedno oškodovan. Nujno je, da merodajna oblast ukrene potrebno, da se te zadeve pravičneje urede. Ali naj bo zakupniku dovoljen večji odstrel divjačine, ali pa naj isti plača pravično odškodnino, sicer bo kmet prisiljen, da si sam pomaga na drug način.

c Velik živinski in kramarski sejem bo v ponedeljek, 20. nov. v Sv. Juriju pri Celju.

c 40 oseb aretiranih v Celju in celjski okolici. Celjska policija in orožništvo sta uprizorila v noči od četrta na petek veliko racijo. Aretiranih je bilo več oseb, ki jih je zasledovala oblast in so jih izročili sodišču, nekatere pa odpravili v domovinske občine. Med aretiranimi je seveda tudi precej delomrznih žensk, ki bi se rade na nedovoljen način preživljale in so jih poslali v bolnišnice, dalje tudi precej nadležnih beračev, ki prihajajo redno vsak teden v Celju in prosjajo, denar pa zapijejo.

c Veletrgovec g. Dobovičnik Franc — 50 letnik. V krogu svoje družine obhaja danes 50 letnico svojega rojstva celjski veletrgovci in javni delavci g. Dobovičnik Franc, G. Dobovičniku, ki je podpredsednik Zdrženja trgovcev za mesto Celje, dalje odbornik Trgovskega društva, odbornik Društva hišnih posestnikov, član upravnega odbora »Avtozveza mesta Celja«, član mestnega sveta in predsednik Prostovoljne gasilske čete, ter sodeluje in podpira neke organizacije, ob njegovem jubileju iskreno čestitamo, z željo, da ga Bog ohrani še mnoga leta!

Ptuj

Davica je precej razširjena v mestu in okolici. Mnogo otrok je bilo že pripeljenih v ptujsko bolnišnico, nekaj jih je tudi umrlo. Veliko so temu krivi starši, ki ne polagajo zadosti ali pa sploh nobene važnosti na to nalezljivo bolezen. Posebno na deželni bolnišni sploh ne poznajo, in če tudi se pojavi, v začetku bolezenskega štadija ne storijo ničesar proti njej. K zdravniku ali pa v bolnišnico pripeljejo otroka takrat, ko je navadno že prepozno. Tudi bi bilo potrebno na kak način ljudi poučiti o tej bolezni in jim dati vsestranska navodila vsaj za prve korake proti bolezni. — V zadnjem času se pojavljata tudi vnetje možganske mrene.

Zenske so napadle 27 letnega viničarskega sina Jakoba Cafuto iz Gruškovja, občina Podlehnik. Ko se je večer vračal po cesti v Gruškovju proti domu, so naenkrat privrle od vseh strani bojevitve Amaconke in ga začele temeljito obdelavati. Ena izmed njih pa ga je udarila celo s sekuro po desni roki in mu jo nevarno ranila, tako da so ga morali prepeljati v bolnišnico. Vzrok je baje zelo huda ljubosumnost.

Smrtonenvarno poškodbo je dobil Planine Leopold, 26 letni dninar iz Kočic, občina Zetale, ki je 13. t. m. obrezoval pri sosedu repo in obenem obhajal tudi svoj god. Pri tem pa je nastal med njim in nekim posestniškim sinom prepir, v katerem je slednji udaril Planince z motiko po glavi in mu prizadejal smrtonenvarno poškodbo, tako da se zdravnik boje za njegovo življenje.

Pisarna okrajnega tajništva JRZ v Ptuj bo v ponedeljek 20. t. m. zaradi tajnikove odsotnosti zaprta.

Ljutomer

Od mestnega električnega podjetja smo prejeli: Mestno električno podjetje, ki je, kakor tudi druga podjetja, z odpovedjo kreditov s strani dobaviteljev šlo v kočljiv finančni položaj, je sklenilo izterjati vse zaostanke na toku prejšnjih mesecev pod pretjno prekinitev dobave toka. O tem so bile vse stranke tri tedne pred zapadlim rokom obveščene pisмено proti podpisu. Strankam, ki niso pravočasno poravnale svojih zaostankov glasom pravilnika in opomina podjetja, se je nadaljnja dobava toka prekinila, ne glede na to ali je stranka iz naprednega ali drugega kroga. Pri tem so uslužbenici nastopali točno po sejemnem sklepu odbora podjetja.

'Akademija Gornicza v Krakovu, ki je pod nemškimi gospodarji spremenjena v sedež generalnega guvernerja Franka.

Čevljar Bučan za umor žene 15 let ječe

Ljubljana, 17. nov. Na zatožni klopi je sedel človek koščenega obraza, žuljavih rok in srednje postave. Sprva je zrl nepremično predse in se ni zanimal za okolico. Bil je to 33 letni čevljar Ciril Bučan, doma iz Britofa pri Kranju. Njegov oče je še krepka gojenjska grča, star okoli 80 let, mati mu tudi še živi. Oče poseduje hišico, toda niso skupaj stanovali.

Veliki senat, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Ivan Kralj, je Cirila Bučana sodil zaradi zločina kvalificiranega umora, ki ga je bil na praznik 8. septembra proti mraku izvršil nad svojo ženo

Gostilna „Bavarski dvor“

nudi prvovrstno domačo brano, menu po 7— din. Ob sobotah, nedeljah divjačina; v nedeljah pred-južnik sočni golaž (pljučni), telečje zavrelo, tržaške vampe itd. Vsak dan čevapčiči, ražnjiči ter druge specialitete. — Najnižje cene! — Pivo v vrčih. Dunajska, gurmanska kuhinja.

Se priporoča

Derganc, Tyrševa 31.

Heleno Bučanova, staro 27 let. Razprava je razgalila žalostno sliko o družinskih in moralnih razmerah, ki razjedajo družinsko življenje tudi na podeželju.

Državni tožilec g. Branko Goslar je Cirila Bučana, kakor omenjeno, obtožil zločina po § 167-II točka 1 kaz. zak., da je pahnil 8. septembra svojo ženo Heleno Bučanova z zgornje savske poti pri Kranju v Savo, kjer je utonila in so njeno truplo našli naslednji dan ob Majdičevem jezu. V družini je vladal, kakor pravi obtožnica, večer preprij, mož je ženo celo pretepaval. Žena mu je bila nezvesta in se je rada družila z drugimi moškimi. Pred kranjskimi orožniki in v preiskavi je Ciril Bučan priznal zločin in v podrobnejšem opisu, kako je ženo omenjeni dan pahnil v Savo.

Obtožnica je zagovarjal odvetnik dr. Stanko Jug. Imel je pač težko stališče, ko je obtoženec v bistvenih točkah priznaval svoje dejanje. Obtoženec je oče dveh otrok v starosti 6—8 let. Redu je sedaj njegovi starši. Na predsednikovo vprašanje: »Znate pisati in brati?« je obtoženec malomarno odvrnil: »Ne!« Splošno začudenje. »Zakaj ne!« Imel sem 8 let učiteljice, ne učitelja! Obtoženec je svoj zagovor pred sodniki podal splošno mirno, tu in tam nervozno ter je v gotovih

I. Šašelj:

Naši ptiči-sejalci

Kmalu potem, ko sem priobčil v »Slovenec« z dne 28. oktobra, št. 248, svoj spis: Naši ptiči — sejalc, sem se spomnil še dveh slučajev iz svojih otroških let o ptičjih-sejalcih. Ko sem bil star 9 do 10 let, t. j. leta 1868 ali 1869, sem šel spomladi, ko so češnje cvetele, v hosto za Zalošno goro, ki je v bregu. Ze od daleč sem zapazil več češnjevitih dreves, ki so bila med bukvami v najlepšem cvetju. Začutil sem se, češ, kdo je sadil češnje v hosti med bukvami. Bile so seveda divje, necepljene. Ko sem pa stikal po hosti, sem naenkrat zapazil v dupli stare bukke zeleno rastlino, ki je rasla iz nje. Ko sem si rastlino natančneje ogledal, sem videl, da je kosmulja ali agras (Ribes grossularia), katero sem dobro poznal. Kar obstal sem in premišljeval v svoji otroški pameti, kdo je bil pač tako »pameten«, da je šel sejat v bukovu hosto in v duplo stare bukke to rastlino! Kak namen je imel pri tem. Pa si na noben način nisem mogel razvozlati tega vprašanja. Seveda sem mislil pri tem le na človeka. Nato sem izpikal rastlino, ki je bila visoka kak dober peden, iz duple in jo odnesel domov, kjer sem jo posadil na domačem vrtu. Na ta slučaj sem se spominjal pozneje še večkrat v svojem življenju, ne da bi mogel ugotoviti, odkod je prišla rastlina v bukev. A danes vem, da tega ni storil človek, ampak — ptič, in kakor mislim, kos. Kos rad gnezdi v tleh ali blizu tal, kakor je bila tudi ta bukovu dupla blizu tal. Tu si je toraj kos priredil svoje gnezdo. In ko so se bili mladiči izvalili, tedaj sta jih pitala stara z različno hrano, med to tudi z agrasovimi jagodami. In ko so se mladiči izpeljali, tedaj je ostalo v praznem gnezdu s ptičjim blatom vred tudi seme agrasovih jagod. In ko je potem spomladi deževnica razmočila gnezdo, je agrasovo seme vzkliklo in rastlina je začela rasti iz duple. Tako si toraj razlagam danes, kako je prišla agrasova mladica v bukovu duplo in mislim, da se ne motim. — Kako pa je prišlo češnjevo drevje v bukovu hosto? Mislim, da tudi po ptičjih, in sicer po kosih in posebno po škoricah. Škorce sicer pristejemo med naše prav koristne ptičje. Vendar pa so tudi škodljivi, posebno spomladi, ko dozore češnje, in jeseni, ko zori grozdje

momentih podajal izjave z odločnim in močnim glasom. Uvodoma je dejal: »Sem popolnoma kriv!« »Zakaj ste to storili?« ga je prekinil senatni predsednik. Obtoženec je kratko odvrnil: »Ker ni žena hotela iti k otrokom in zanje skrbeti.« Nato je v presledkih opisal, kako je prišlo do zločina. Na praznik 8. septembra je delal v tovarni. Vračal se je proti domu, ko je ženo srečal. Šla sta po zgornji savski poti. Prigovarjal ji je, naj se vrne nazaj na dom. Sprva mu je obljubila. Kmalu nato pa mu je zabrusila prav grde besede, ki so ga močno razburile. Pahnil jo je s poti, da se je zvalila po strmini na obrežje Save. Tam je obležala na spodnji poti. Stekel je do nje. Bila je čez polovico že v vodi na mestu, kjer je Sava 4 m globoka. Obtoženec je pripomnil: »Prosila me je še enkrat. Potegnil me ven iz vode!« Pa sem jo brenil z nogo popolnoma v vodo. Nadalje je obtoženec povedal: »Takrat se je mračilo. Pijan nisem bil. Šel sem z dela. Nisem sprva imel namena ženo spraviti v smrt. Po zločinu me je bilo vse dni strah.« Obtoženec je bil aretiran šele peti dan po zločinu. Obtoženec je zatrjeval, da je imel ženo zelo rad, toda ona mu je nagajala in ni skrbela za družino. S pokojno Heleno se je poročil leta 1931, ko je bila stara 19 let. Žena je živela ločeno od njega v Strževem.

Na današnji razpravi je bila zaslišana samo ena priča, neki delavec Ivan M., ki je poznal obtoženčeve družinske razmere in je z njo stanoval. O značaju pokojne Helene je dejal: »Helena ni bila lepa. Lepša je bila moja žena, s katero sem bil že 7 let poročen. Pa me je ta ženska zmamila, da sem zasovražil svojo ženo. Zaradi nje sem že hotel ustreliti svojo ženo in otroke.« Senatni predsednik: »Čuden človek! Svojo lepo in zvesto ženo zapusti, pa gre z drugo!« Priča: »Pokojna Helena mi je morala zavdati. Dala mi je najbrž kak prašek, da sem bil vanjo kar trapašt.« Priča je omenil, da je obtoženec drugače ženo imel zelo rad.

Predsednik je nato prečital izpovedbe raznih prič, ki so bile zaslišane med preiskavo v Kranju. Nekatere priče so menile, da je tudi obtoženec rad pogledal tuje ženske. Temu je obtoženec ugovarjal.

Sodba se je glasila: Ciril Bučan je obsojen zaradi umora svoje žene, toda ne po zrelem predurku, na 15 let robije in v trajno izgubo državljskih pravic. V kazni se mu všteje preiskovalni zapor od 13. septembra naprej. Sodba je obtoženca zelo potrla in se o kazni nikakor ni mogel izjaviti. Jedlajoč je pripomnil: »Moja krivda ni!«

in sadje. Veliko škode naredi na češnjah, ko jih prileti velika truma na drevje in sad oboro. Jeseni pa zalezujejo grozdje po vinogradih, posebno portugalko, ki prva zori, in naredi na trti veliko škode. Obirajo pa tudi drugo sadje. Spominjam se, da sem videl pred mnogimi leti, kako je prileta na zrelo češnjevo drevo velika truma škorcev. In ko so odleteli, je bilo na tleh polno češpelj, ki so bile vse oklujavane.

Naj dodam pri tej priliki še tele opazke! Gotovo je že marsikdo videl, kakor sem tudi jaz sam že večkrat, da so rastle na slamnatih strehah, posebno na onih, ki so obrasle z mahom, ki zadržuje vlago, različne rastline in cvetice, med temi pa tudi žitne bilke, kakor ječmen, pšenica in rž. Od kod je prišlo seme teh rastlin, posebno žit, na strehe? Že v svojem prvem spisu sem omenil, da je ta sejalca na strehah berglez. Kakor zanaša berglez na strehe bučno seme, tako najbrž tudi druga semena, n. pr. žitna semena. Mogoče pa je sejalca žit po strehah tudi še pastirčica, ki tudi rada gnezdi po slamnatih strehah, posebno na slamenju streh, in prinaša svojim mladim v gnezdo žitna zrna, katerih ostane potem katero na strehi in vzklije. In še en slučaj je mogoč, da zasajajo žita tudi miši, ki tudi rade gnezdiž po slamnatih strehah in prinašajo svojim mladim v hrano tudi žitna zrna. Semena drugih rastlin in cvetlice pa zanaša na strehe veter, kjer potem v mahu vzklijejo in rastejo.

Sv. Jurij ob Taboru

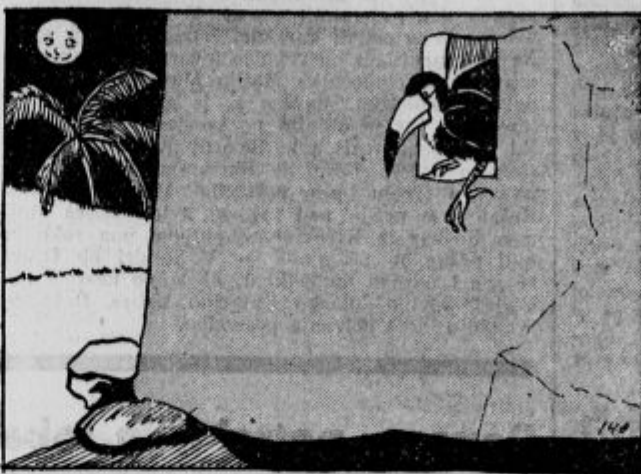
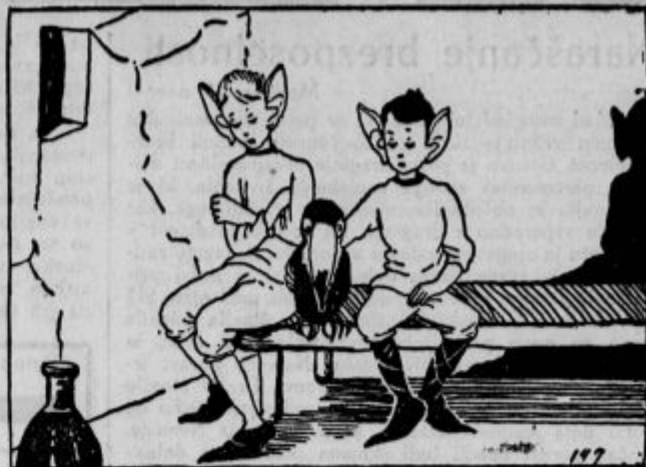
Prireditve. V nedeljo, dne 19. nov. ob 3 popoldne priredi tukajšnji cerkveni mladinski zbor lepo prireditve v Katoliškem domu. Na sporedu je krasna drama o materinski in otroški ljubezni. — V nedeljo, dne 26. t. m. bo pa tudi ob 3 popoldne v Katoliškem domu velika tombola s krasnimi dobrotami, katerih bo nad 300. Tablice se prodajajo po 2 dinarja in se še dobijo.

Nagla smrt. — V sredo, dne 15. t. m. so našli v sobi mrtvega g. dr. Ludvika Sinkovca, tukajšnjega zdravnika, ki se je šele pred kratkim tukaj naselil. Vzrok smrti je možganska kap.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(147) Obmejni stražnik je vse tri zaprl v majhno celico. Tukan je plaho čivkal, fanta sta se začela jokati. »Tema čudnima spač-kama bo treba dati kaj jedače,« se je spomnil eden stražnikov. To je bilo že nekaj. Ko so nekaj požili, sta fanta laže mirno preudarjala vso to novo stisko in snovala načrte. Živalske govorice itak ni nihče teh ljudi razumel.

(148) Ponoči sta skušala pobegniti skozi okno, a je bilo premajhno za Jana in Filipa; če sta se še tolikanj krčila, nista mogla skozi. »Pustita, da pojdem jaz,« je dejal Tukan, »jaz bom skušal najti kako pomoč!« Brž je ptič odletel, a luna se je zasmejala, češ: »Tale dva fanta se pa zmeraj kakó izvijeta! Sem res radovedna, kako se bo ta pustolovščina končala!«

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; fentitovanjki oglasi 3 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši anekes za mali oglaš 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonjska, 3 mm visoka pletina vrstica po 1 din. — Za pisemne odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Trgovski pomočnik
vojašine prost, agilen in pošten, želi mesto v specijalni trgovini. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod št. »Podjetje« št. 17997.

Službo dobe

Čevljarskega pomočnika
sprejme takoj Franc Miklavčič, št. Vid n. Ljubljano.

Mehanik

vsestransko izveščen v motorski stroki, se sprejme takoj v stalno službo. Ponudbe v upravo »SL« pod »Mehanik« št. 17973.

Vajenci

Trgovski vajenec
samo iz kmečke hiše, brijten, se takoj sprejme pri Plemenatah Jožetu, trgovcu, Planina pri Sevnici.

Čitajte »Slovenca«

Kupimo

Čajno maslo
večje množine, kupujem skozi vse leto. Ponudbe z navedbo množine in cene tedensko poslati v upravo »Slov.« pod »Čajno maslo« št. 18005.

Vsakovrstno zlato

srebro in briljante kupuje vsako količino po najvišjih cenah
A. Božič, Ljubljana
Franciščanska ulica 3.

Bukova drva

sveža, rok dobave mesec januar, februar in marec, kupujemo po kubičnem metru vsako količino za gotovino. Ponudbe z navedbo cene na Export, Mestrovčič, Zagreb, Jelačičev trg 15. Telef. 23-612

Staro zlato, zlato zobovje in srebrne krone

kupujem po najvišjih cenah
A. KAJFEŽ
trgovina z urami in zlatnino, precizna delavnica za popravila vsakovrstnih ur
Ljubljana, Miklošičeva 14

Prodamo

Najugodnejši nakup
moških oblek nudi Presker, Sv. Petra c. 14, Ljubljana.

Pfaff

šivalni stroj mora v vsako hišo! — Milijonkrat preizkušen in priznan. Na ugodna mesečna odplačila! Veletrgovina

Ign. Vok

Ljubljana, Tavčarjeva ul. 7
Kupujte pri naših inserentih!

Posteljno perje

po Din 8—, kemično očiščeno Din 10—
čehano in kemično očiščeno Din 30—
na roko čehano in kem. očiščeno Din 45—
mešano gosje čehano Din 55—
pol puh bel Din 95—
sivi gosji puh Din 120—
beli gosji puh Din 175—, 200—, 220, 240—

Vzorci brezplačno dobite pri „Luna“ samo Glavni trg 24, Maribor.

Arnold Fredericks:

Svetlobni znaki

Detektivski roman. — Priredil Fr. Kolenc.

»Toda vzamiva slučaj, da ne boš mogel priti tje? Lahko se zgodi, da te ujamejo in kaj potem?«

Mož z brado je naježil obrvi in obraz je zadobil hudoben izraz.

»Ako boš videl rudeč znak in jaz ob pol devetih ne bom pri gospe Martelle, potem se vrni sem, vzemi otroka in ga pelji k Lavillachu. Prej pa napiše Stapletonu, da otroka takoj umoriš, ako me ne izpustijo. To ga izstrezni.«

Gracija se je stresla, ko je slišala te besede. Tovariš je prikal.

»Razumem; upam, da to ne bo potrebno.«

»Ne, ne bo potrebno. Ujeli me ne bodo. Preveč previdno sem vse uredil. Ta ameriški de-ektiv, Duvall, je budalo. Danes zjutraj je bil z nekim redarjem na Avenue du Bois de Boulogne. Misli, da mi bodo lahko sledili, ako me čakajo na oglu Avenue Makakoff s hitrim avtomobilom.« Smejal se je. »Naj se le zabavajo!«

»In kaj ukrene Franc?«

»Oh... čez en ali dva tedna, ko bova midva že na varnem, si izpahne roko in iz prisiljenosti zapusti službo pri Stapletonovih. V New-Yorku se nama pridruži.«

Mlajši je ves zamišljen kadil cigareto.

»In kaj se je zgodilo z ono ženo, ki jo je poslal Lefèvre za nami? Ali si jo videl po noči?«

»Ne. Ni se prikazala. Sploh pa ni nevarnosti, da bi zasledila kako stvar.«

Drugi je zamišljeno drgnil brado.

»Malo je manjkalo, da se včeraj zvečer ni ujela,« je naglo pripomnil.

»Oh, ne! Niti govora ni o tem. Vedel sem, da je v hiši in sem mislil na to, da bo telefonirala na policijo, ko izve, kdo da sem. Nato sem ti dal iz okna znak in bilo je vse v redu. Na

to seveda nisem računal, da bo redar tako hitro tam, a prav dobro si ga obdelal.«

Ko je to govoril, je vstal in šel k malemu ogledalu, ki je viselo na steni in je previdno vzel z obraza črno brado, ki je dajala njegovi zunanosti tako značilne poteze.

»Ta luknja je strašno vroča,« je dejal, ko jo je odložil na mizo. »Ali imaš kaj mokrega? Žejem sem.«

Ko se je obrnil proti omari, je Gracija videla, da je zelo sličen možu z masko, ki ji je v sobi neke hiše ob Versailleski cesti dal prvo naročilo za Stapletona. Durand je odprl majhno omarico v zadnjem delu sobe in je potegnil iz njega svetlozeleno steklenico.

»Absint?« je vprašal tovariša.

»Da. En kozarec ne bo škodil. A več ne smeš piti.«

Nalil je kozarec, ki je stal na mizi.

»Ako ti Franc da znak,« je dejal, potem mu odgovoriš, kakor navadno, naj ve, da si videl. Franc ne bo mogel ostati dolgo v Boi, ker se boji, da bi ga iskali.«

»Seveda ga sumijo.«

»Tako je. Že dolgo ga opazujejo... ko gre od doma. Preiskali so mu sobo in vendar niso našli ničesar.« se je režal in nagnil kozarec. »Ničesar ne bodo našli!«

Tovariš se je zopet vsedel in sedaj sta dolgo govorila o begu. Gracija ni mogla vsega slišati, kar sta govorila; to pa je razumela, da od-drvita v Brüssel, ko se srečata. Avto pusti v bližini meje, se preoblečeta in gresta peš preko meje. V Belgiji sta že na varnem.

Opoldne je bilo, ko si je starejši zopet natknil brado in zapustil hišo.

Gracija je opazovala drugega. Pil je žganje in si prižgal cigareto. Sedaj je šel k zofi, se vle-gel in kmalu je glasno smrčal.

Vroč popoldan je potekal zelo počasi. Gracija se je naslonila na steno omare, razburje-nost vsled kritičnega položaja jo je držala po-koncu. Mlada žena je onemogla, ker že ni ime-

la skoraj nič zraka, razen tega pa jo je mučil tudi glad. Od časa do časa je zadremala, potem pa se je stresla in se s straham vzravnila. Bala se je, da bi povzročila kak ropot, kar bi spečega moža zbudilo. Pozneje se je zopet zaslišalo tiho javkanje malega otroka, v začetku slabo, ko da je prihajajo iz daljave, potem pa bolj močno, dokler se ni slišal jokavi klic: »Pustite me ven... pustite me že ven!«

Javkanje malega otroka je nazaj-laje zbu-dilo spečega človeka. Klet je in vstal, šel po sobi in je izginil izpred Gracijinih oči. Slišala je tiho praskanje, kakršno nastane, ko se odpira stenska omara, ki jo potiskajo z mesta in naenkrat se je mož zopet pojavil z otrokom, ki je prosil za kruh in mleko.

Ko se je najedel, mu je dal mož knjigo s pisanimi slikami, da bi ga zabaval, sam pa se je vle-gel na posteljo in kadil cigarete. Fantek je sedel na tleh in gledal slike.

Enkrat ali dvakrat je hotel otrok govoriti, a mož se je surovo zadril nad njim, da najši pol-či. Začelo se je že večeriti, ko so se zaslišali po stopnicah koraki, na kar je mož otroka naglo skril in mu trdo zabičal, da ga bo kaznoval, ako bo kričal.

Bil je model, ki je iskal posla. Mož je hladno izjavil, da ima vse modele, ki jih rabi. Nato je oni odšel. Mož otroka ni izpustil več ven; se-del je in čital. To je trpelo precej dolgo.

Napoleon je vstal in je dvignil z mize kratko črno cev. Gracija je videla, da je to žepna električna svetilka. Mož je šel k širokemu dvoj-nemu oknu, ki se je odpiralo na sever in se je vsedel na desko. Okno je bilo odprto, soba temna.

Gracija je nekoliko odprla omarina vrata, da bi bolj videla. Okno je bilo ravno v njej nasproti steni. Gracija je lahko videla nepre-mično postavlo opazovalca, ki se je črno odbi-jala od večernega ozračja. Proti severu je sve-tilo mnogo luči — svetilka krog Champs Elysées in Arc Triomphe.

Gracija je gledala nekoliko minut preko mozeve rame ven in je čakala na znak, ki po-meni za oba, za njo in Stapletonovega fantka rešitev iz dolgotrajne ječe.

Sedaj je slišala, da mož kolne in je videla, kako se je nagnil skozi okno; obraz mu je na-pet in nepremičen. Pred oči je držal vojaški daljnogled. Nekoliko pozneje ga je odložil, vz-el električno luč in je dal v večerni mrak znak.

To je trpelo kratko minuto. V naslednjem trenutku je bil že pri vratih in Gracija je slišala, da je obrnil ključ in drvel po stopnicah navzdol.

Gracija je tekla k oknu in pogledala ven. V začetku ni videla drugega, kakor nešteto svetlobnih točk. Sedaj je zgrabila vojaški daljno-gled in ga držala pred oči. Nervozno je pogle-dala okolico. Naenkrat se je za trenutek ustavi-la, potem pa omahnila. Razočarano je vzklik-nila. V daljavi se je iz podstrešnega okna neke hiše na Avenue Kleberju zablistala svetloba. Nekaj sekund je ostala, potem pa izginila.

Daljnogled je zdrknil iz Gracijine roke in mlada žena se je omahujoč vlekla k mizi. Zrak je bil rudeč. Zaprla je bila. Oba moža se za pet-najst, dvajset minut gotovo vrnela. In potem — se je tresla ob misli, kaj potem čaka ugrablje-nega otroka...

Nečesa se je sedaj spomnila. Prikazal se ji je Richardov obraz in Gracija se je na to s pre-tresljivim jokom naslonila na mizo.

XVI.

Ko se je Lefèvre v oni gostilni na Boulevard des Italiens dotaknil roke Richarda Duvall, ga je mučil velik strah: vkljub temu pa je kazal veselo presenečenje nad nepričakovanim snide-njem.

Že od prejšnjega večera ni videl Gracije in tudi slišal o njej. Od Stapletona je izvedel, da je mlada žena nekoliko pred deveto uro zapu-stila hišo in je potem popolnoma izginila.